

**Лукаш А.В., Андриенко Т.Л. Редкие и охраняемые растения
Полесья (Польша, Беларусь, Украина, Россия). – Киев:
Фитосоцицентр, 2001. – 168 с.**

А.В. Лукаш, Т.Л. Андриенко

У видавництві «Фітосоціоцентр» вийшла з друку книга, у якій описані рідкісні та ті, що охороняються види судинних рослин Полісся в межах Польщі, Білорусі, України, Росії. Це перше таке видання, яким охоплено рідкісні види усієї Поліської низовини в межах чотирьох держав. Як зазначають автори, відомі природодослідники Українського Полісся та суміжних районів, професори Андриенко Тетяна Леонідівна (Інститут ботаніки ім. М.Г.Холодного НАН України) та Олександр Васильович Лукаш (Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка), в монографії особливу увагу приділено поширенню на Поліссі рідкісних рослин, сучасному стану їх популяцій, еколого-ценотичним особливостям та соціологічним аспектам. В передмові вказується, що при написанні книги виникла низка запитань.

Серед них, питання стосовно включення в монографію регіонально рідкісних видів, які визнаються рідкісними в одній з частин Полісся. Було прийнято рішення включати та аналізувати види судинних рослин Полісся, які включені в міжнародні списки охоронюваних рослин і в природоохоронні документи Польщі, Білорусі, України, Росії – Червоні книги та Червоні списки. Критерієм відбору видів було: якщо вид включений хоча б до одного природоохоронного документу, то він розглядається в монографії. Не включалися види, які не є рідкісними для Полісся в цілому, не зростають у поліській частині цієї країни, в якій вони охороняються. Наприклад, такими видами, які охороняються в Польщі, є – *Lycopodium clavatum*, *Helichrysum arenarium*, *Nuphar luteum* та деякі інші; в Білорусі – це *Dentaria bulbifera*, *Cucubalus baccifer*, *Salvia pratensis* тощо; в Росії (Червона книга Брянської області) – *Equisetum ramosissimum*, *Cystopteris fragilis*, *Berberis vulgaris*, *Carpinus betulus* та ін.

Статті про види в монографії розміщені в алфавітному порядку, як вказують автори, для зручності користування книгою. В статтях вказується: видова назва – латинська, польська, білоруська, українська, російська, країна, природоохоронний документ, до якого занесений даний вид, загальний ареал, особливості поширення в різних частинах Полісся, чисельність популяції, екологія і фенологія виду, фактори загрози, засоби їх усунення, статус в Червоних книгах, територіальна охорона. На наш погляд, цього цілком досить для повноцінного інформування про рідкісні види Полісся, тим більше, що в кожній статті є посилання на відповідні червоні книги та червоні списки, як міжнародні, так і регіональні, тобто кожної країни. Цілком логічно, що перед описами видів дано короткий нарис природних умов (рельєф, геологічні особливості, кліматичні умови, ґрунти, поверхневі води) Полісся, яке є фізико-географічною провінцією зони мішаних лісів (Поліська провінція, Поліський край) з чотирма

підпровінціями: Північною, Східною, Південною та Західною. Наведена загальна картосхема Полісся з річковою мережею.

Опис рідкісних видів дано в розділах – Види міжнародної охорони, Види, що охороняються в Польщі, Беларусі, Україні і в Росії (Брянська область). Після описів дано аналіз рідкісних і охоронюваних видів судинних рослин Полісся і завдання їх охорони. Созофітних видів у флорі Полісся нараховується 171, вони відносяться до 118 родів і 59 родин. Для зручності користування і проведення аналізів, всі види зведені в таблицю. Однак, в ній відсутні підсумки щодо кількості рідкісних видів у кожній країні, що затрудняє аналізувати рідкісні види в їх кількісному вираженні. Для наочності у книзі є хорошої якості фотографії (на 16 стр.) краєвидів заповідних об'єктів Полісся та окремих видів рослин.

Безперечно, що ця книга стане в нагоді природоохоронцям, викладачам та студентам – біологам та екологам для поглиблення їх знань та матеріалом у боротьбі за збереження біорізноманіття на нашій планеті.

М.Ф. Бойко